

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput XX. Idem (a) Spoletano Episcopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

ex tribus, aut quatuor modiis constabat pro diver-
sitate locorum, tunc non ad majorem, sed ad
minorem mensuram præstandam sunt cogendi ex
benignitate, ne ecclesiastici tanquam exactores ni-
mium videantur lucris temporalibus inhiare, aliàs
jure stricto ad majorem mensuram præstandam

cogendi erant, ut docet Covar. in cap. 4. de testam.
n. 5. quia cum in ipso voto exprimeretur mensura
illa, videlicet quæ pro primitiis solvi consuevit;
& illa mensura, vulgò media fanega, in aliquibus
locis tribus, in aliis quatuor modiis constet, qua-
tuor modios quilibet solvere cogendus erat.

CAPUT XIX.

Idem. (a) *Cæsaraugust. Episcopo.*

Um olim ad aures nostras tuam querimoniam destinasses, quòd te dil. fil. Abbas
sancti Joannis (b) Præjæden. quartis decimarum, quas in Ecclesiis de Luna, & de
Tauf. debes percipere, multipliciter defraudaret. *Et infra*: His, & aliis, quæ cor-
am prædictis iudicibus, & coram nobis fuere proposita, plenius intellectis, cum no-
bis plena fides facta fuerit, quod Ecclesiæ sæpeditæ in tua sint dicecesi constitutæ, non
solum per alia, verum etiam per hoc ipsum, quod instrumentis compositionum con-
tinetur expresse, ut Abbas tibi tam de (c) quarta decimarum, quàm de cæteris (d) E-
piscopalibus rationibus debeat respondere: de consilio f. n. Abbatem Præmaten. ad
integram solutionem quartæ omnium decimarum, in illis (e) factis deductionibus, &
ad præstationem procurationum, & aliorum Episcopalium jurium in prædictis Ec-
clesiis condemnamus. Licet enim ex forma secundæ compositionis deductiones
essent aliquæ faciendæ; quia tamen compositionem idem Abbas nullatenus ap-
probavit, sed studuit multipliciter impugnare, ex ea non debuit beneficium
consequi, cui renuntiaste tacite videbatur. Absolum erat præterea, ut negaret
suam Ecclesiam in tua dicecesi constitutam, super qua instrumenta prædecessoris
tui ostendebat in jure monasterio fuisse concessa, per quæ jus Episcopale petebat ex-
presse.

NOTÆ.

(a) *Cæsaraugust.* Ita etiam legitur in tertia
collectione, sub hoc tit. cap. 4. suppleendum-
que est, *D. Ramon de Castrocol*, qui ex anno 1199.
usque ad annum 1216. tenuit ipsam Cathedram,
& valde sollicitus fuit de bonis, ac proventibus
ipsius Ecclesiæ; unde ejus tempore Ecclesia illa
mirè ditata fuit, ut refert Fr. Didacus à Mu-
rillo in *hystor. Cæsaraug.* cap. 28. num. 9. De ipsa
Metropoli nonnulla notavi in cap. 1. de his,
quæ vi.

(b) *Præjæden.* Ita legitur in tertia collectione,
in sexta autem legitur *Prilarenensis*, sed legendum
est *Pinnatensis*, quod per celebre monasterium
S. Joannis, vulgò *San Juan de la Penna*, est intra
fines veteris Comitatus Aragonici, in monte
Vruelo ædificatum. A parvis initiis, è tenui scilicet
anachoretica cella in celeberrimum totà His-
paniâ monasterium, Pampilonensium, & Arago-
nensium Regum beneficio, & liberalitate per-
venit, ut referunt plura de eo adducentes Joanes
Bric. Martinez in *hystor. ipsius cœnobii*, Yepes

cent. 3. chron. D. Benedicti, ad annum 818. Arnaldus
Oehenartus in *notitia Vasconia*, lib. 2. cap. 7. Fuit
monasterium hoc magnificè ditatum à Regibus,
& Episcopis Cæsaraugust. & exemptum ab omni
lege dicecesana, ut ex epistola Johannis IV. Regis
Angl. probat Hieron. Blanc. in *com. rer. Arag.*
Imò in duobus Conciliis Aragoniæ statutum
fuit, ut omnes Episcopi ipsius Regni deberent
assumi ex ipso monasterio, propter miram san-
ctitudinem, quæ in eo florebat. Abbas ipse
monasterii, de quo hic agitur, erat frater Pe-
trus de Sorbera.

(c) *Quartis decimarum.* De quibus egi in cap.
conquerente, de offic. Ordin. cap. de quarta, de
prescript.

(d) *Episcopalibus rationibus.* Id est juribus, de
quibus egimus in dicto cap. *conquerente*.

(e) *In illis factis.* Legendum est, nullis factis,
ut legitur in sexta collectione; & rectè inde de-
ducit Barbosa *voto 96. num. 25.* quartam decima-
rum, item subsidium deberi non deductis expen-
sis. Videndus Xamar. *part. 2. rerum Indic. de-
finit. 141.*

CAPUT XX.

Idem (a) *Spoletano Episcopo.*

Lim causam, quam adversus clericos plebis Rupinæ super (b) synodatico propo-
nebas, ven. f. n. (c) Tudertino Episcopo, & dil. f. Abbati S. Petri montis Martan.
commisimus terminandam, coram quibus fuit ex parte tua propositum, quod cum
iisdem clericis olim prædecessoribus tuis tres in festo Nativitatis, & tres in festo Resurre-
ctionis

D. D. Gonzal. in *Decretal.* Tom. III. Pars II.

Aa aa

ctionis

tionis Dominicæ pro synodatico solverint denarios Papien. nunc tantum tres Luc. pro singulis denariis Papien. persolvebant, cum duo Papien. valeant sex Luc. unde petebas eos ad Papiensium solutionem nostrâ auctoritate compelli; cum etsi tu Lucen. ipsos primo anno receperis, semper tamen postmodum jus tuum fueris protestatus. Verum pars clericorum proposuit ex adverso, quod etsi aliquando prædecessoribus tuis denarii Papien. pro synodatico fuerint persoluti, tamen à xlv. annis. *Et infra:* Nos igitur Jacobo tuo, & Joanni presbytero adversæ partis procuratoribus dil. fil. n. P. Basilicæ xlii. Apostolorum presbyterum Card. concessimus auditorem, quibus coram eo nihil volentibus, aut valentibus de novo proponere, quoniam fuerat renunciatum utrimque, cum ipse gesta omnia in nostra, & fratrum nostrorum præsentia retulisset, intelleximus per testes tuos fuisse probatum, quod tempore bon. mem. Lotharii prædecessoris tui, & etiam post decessum ipsius denarii Papien. fuerant pro synodatico persoluti, & exinde tres Lucen. quorum duo valebant v. de iis qui hoc tempore sunt in usu, aliquandiu fuissent exhibiti: & quia tempore (d) Lotharii xxxiii. vel xxxiv. annorum spatium est elapsum, dicta etiam testium partis advertæ inspicimus, per quos voluit comprobare, quod à (c) xl. annis & infra tres Luc. vel tres medietate in synodatico solute fuerint pro singulis Papien. cum Papien. fuissent antea persoluti. Confessus quoque fuerat advocatus ipsius partis in iure, ac ejus confessio in scriptis redacta, nec correctâ, vel revocata per clericos supradictos, quod iidem clerici (f) Henrici, & Lotharii prædec. tuorum temporibus tres Papien. pro synodatico solverent bis in anno, & exinde pro singulis Papien. tres Luc. Cum igitur constet nobis ad plenum per testes utriusque partis, quod Papien. olim pro synodatico solvebantur, quod ex eo etiam sequeretur, quod Luc. soluti sunt postmodum pro eisdem, & cum ex dictis testium tuorum, & confessione advocati alterius partis non revocata, postmodum appareat evidenter, quod tempore Lotharii pro synodatico Papien. fuit moneta soluta, cum ex utriusque partis attestationibus habeatur, quod à tempore Lotharii non nisi xxxvi. annorum ad plus tempus effluerit, & per testes tuos sit legitime comprobatum, quod tres Lucen. qui pro uno Papien. post mortem Lotharii solvebantur, v. vel vi. valebant ex illis, hodie sunt in usu: intelligentes ex hoc, quod per monetæ declinationem acciderit, ut usque ad tempus tuum Lucen. dati fuerint pro synodatico, sicut erant in usu: de consilio fratrum nostrorum procuratorem adversæ partis nomine clericorum plebis prædictæ, tibi ad solutionem denariorum Papien. vel æstimationis eorundem pro synodatico, per diffinitivam sententiam condemnamus.

NOTÆ.

1. (a) *Spolet.* Ita etiam legitur in tertia collectione, *sub hoc tit. cap. 5.* Spoletum antiquissima civitas Umbriæ est, Longobardorum Principum sedes diu fuit, inter Eulginiam, Interamnemque prope radices montium sita, de qua plura refert Ughellius *tom. 1. Italia sacra, p. 2. fol. 162.* Habet Ecclesiam Cathedrali, cujus Prælato Benedicto missa est præfens decisio: de quo hæc refert Ughellius ubi supra, n. 36. qui Benedictus ab Innocentio III. creatus est anno 1198. ad quem Innocentius litteras dedit, ut in decretalibus epistolis videre est.

2. (b) *Synodaticum.* Synodus, seu synodaticum, plerumque pro eodem sumuntur, nempe pro certa pensione nummaria, quam presbyteri exsolvent quoties Episcopi ad Synodum vocantur, olim quidem bis in anno. Quadragesime videlicet tempore, ut constat ex Concilio Liptinensi sub Childerico, *can. 3.* anno 743. celebrato, ubi jubetur, ut presbyter semper in Quadragesima rationem, & ordinem ministerii sui, sive de baptismo, sive de fide catholica, sive de precibus, & ordine Missarum ipsi Episcopo reddat, & ostendat: & mense Majo juxta canonem 7. Concilii Altissiod. ibi: *Ut medio Majo omnes presbyteri ad Synodum in civitatem veniant, & Kalendis Novembris omnes Abbates ad Concilium conveniant.*

Quantum verò quilibet presbyterorum Episcopo solveret Synodi nomine, certum non erat, sed pro parochiarum conditione illustrior largius, angustiores levius vectigal Episcopi arario inferebant, cujus præstationis rationes assignat le Maître *lib. 2. de jurijs Episcop. cap. 3.* Alteserra *lib. 4. dissert. cap. 6.*

(c) *Tudertino Episcopo.* Rustico videlicet, de quo & Ecclesia Tudertina egi in cap. 19. de *jur. rejur.*

(d) *Lotharii.* Qui floruit in eadem Ecclesia per annos 1155. ut refert Ughellius in *hist. ipsius Ecclesie.*

(e) *Quadragesima.* Obligatio enim solvendi antiquam monetam præscribitur quadragesima annis contra Ecclesiam, & triginta contra alios; maxime si constet, aliquas solutiones fuisse factas de moneta currenente, & secundum ejus valorem, quia ex illis solutionibus subsequitur præsumitur talem conventionem præcessisse, cum ex præsentibus in præteritis præsumatur, l. *ex persona, l. sine possidetis, C. de probat. resolvit Canc. cerius tom. 2. var. cap. 6. num. 146.*

(f) *Henrici.* Qui Ecclesiam rexit ex anno 1144. usque ad annum 1155. & si tempore hujus Præfatis denarii Lucenses solverentur, plus quam quadragesima anni erant elapsi.

COM.

COMMENTARIUM.

4

Difficilem, & lacinosam hujus textus speciem eleganter retulit D. Joseph. de Retes *lib. 7. opusc. cap. 1. in l. 1. ff. de contrab. empt. consuet. 2. num. 55.* à quo cum plura didicerim in utroque jure, non erubescio illam transcribere. Clerici plebis Rupinæ solvebant Episcopo Spoletano tres denarios Papienses in festo Paschatis Nativitatis Domini, & eodem in festo Paschatis Resurrectionis singulis annis. Hæc præstatio tractu temporis ita immutata fuit, ut pro singulis denariis Papiensibus solverent tres denarios Lucenses, live (quod idem est) novem Lucenses singulis pensionibus; nam tres Lucenses unum Papiensem faciebant. Talis tunc erat iusta proportio monetæ Lucanæ ad monetam Papiensem. Postea Respublica Lucana auxit valorem suorum denariorum, five minuit pondus metalli, & de duobus denariis fecit quinque denarios, ac si nos diceremus, *La moneta que valia un quarto, la sabio à dos y medio, ó diez maravedis.* Unusitaque vetus denarius Lucensis valere incepit duos denarios & alterius semissem. Manfit igitur nomen denarii Lucensis, sed defecit valor intrinsecus diminuto pondere. Defecit per consequens proportio monetæ Lucanæ ad monetam Papiensem; quia aucto valore denariorum Lucensium tres novi jam non efficiebant unum Papiensem, sed septem cum dimidio. Colligo rem gestam ex integra epistola decretali, quam debemus Antonio Augustino, à quo eam transcripsi: Hic erat status vetus, novulque rei monetæ apud Lucenses. Clerici plebis Rupinæ tres Lucenses de-

narios novos imminuti ponderis pro singulis Papiensibus singulis pensionibus pro synodatico solvebant Episcopo Spoletano, quos multis annis Episcopi receperunt decepti homonymia vocis, vel existimantes omnium Papiensium denariorum semper fuisse eundem valorem. Sed comperta diminutione monetæ Lucensis, Episcopus, qui tunc temporis sedebat, comparuit coram Romano Pontifice, petens, ut solverentur sibi pro synodatico vel unus Papiensis, vel tres Lucenses veteris ponderis, & qualitatis, non tres Lucenses novi. Clerici plebis Rupinæ opponebant præscriptionem Episcopo, allegantes à tempore Lotharii prædecessoris Episcopi adversarii, uniformi præstatione tres Lucenses novos fuisse solutos, & receptos pro synodatico prædicto; & factâ supputatione temporis, ab eo tempore usque ad diem iudicii cepti, quadraginta annos effluxisse contendebant, Episcopus Spoletanus præscriptionem tentabat excludere. Cum ergo ad annorum calculum devenit fuisset, constitit per confessionem partis clericorum Lothario denarios Papienses solutos fuisse, non Lucenses, à cujus obitu ad diem cepti iudicii triginta & sex anni ad summum lapsi fuerant. Exclusâ ergo quadraginaria præscriptione, quâ solâ clerici plebis Rupinæ initebantur, decrevit Pontifex, ut de cætero clerici præfati pro synodatico solverent Episcopo Spoletano tres denarios Papienses, vel pro singulis Papiensibus tres Lucenses veteres, vel septem cum dimidio novos. Hactenus species hujus textus: ejus decisionem exponemus infra *in cap. cum canonici.*

CAPUT XXI.

Idem Priori (a) S. Stephani.

Cum ven. f. n. (b) Phanen. Episcopus, & tu in nostra essetis præsentia constituti, & de quaestione, quæ inter vos super Ecclesia S. Stephani Phanen. vertebatur, velletis ad invicem litigare, dil. fil. I. tit. S. Priscæ presbyterum Card. & I. sanctæ Mariæ in Cosmedin, Diac. Card. vobis concessimus auditores, coram quibus allegando opponere curavistis, quod cum prædicta Ecclesia S. Stephani quarundam monialium, quæ in ea videbantur sub religionis habitu conversari, malitiâ faciente fuerit ferè ad desolationem redacta, illas bon. mem. Cato Phanen. Episcopus auctoritate fel. rec. Eugenii Papæ p. n. ab Ecclesia memorata removit, & canonicos in ipsa instituit regulares, statuens, ut ordo canonicus perpetuus in ea temporibus debeat observari, & eam ab omni exactione, tam sua, quam successorum suorum, & Phæn. Ecclesiæ prorsus absolvit, retento sibi & Ecclesiæ suæ uno cereo trium librarum ab ea annis singulis exsolvendo. *Infra:* Nos autem cum dicti Card. ea quæ audierant, nobis fideliter retulissent, dicto instrumento diligenter inspecto, reverà cognovimus, quod præfatus Episcopus (c) spallas quas ab eadem Ecclesia, tam ipse, quam prædecessores sui recipere consueverant, Ecclesiæ præfata remisit, & statuit quod aliud servitium ei non imponeret, sibi & Ecclesiæ suæ annuatim trium librarum cereo pensionis nomine reservato. Quia verò visitationi annexa est procuratio, cum nemo suis stipendiis debeat militare, nec os bovi alligandum sit trituranis, & Episcopus ratione spiritualis jurisdictionis, quam habet in ea, teneatur causâ correctionis præfata Ecclesiam visitare, nec intelligatur quasi novum imponi quod ab ipsa fundatione de communi fuerat jure impositum, de consilio f. n. decernimus, quod idem Episcopus cum ad ipsam Ecclesiam causâ correctionis accesserit, moderatam ab ea procurationem accipiat (d) bis in anno, sed nihil aliud præter pensionem, & procurationes præscriptas idem Episcopus ab eadem Ecclesia exigere, vel extorquere præsumat.

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. II. Pars II.

Aa aa 2

NOTÆ